

OECD Pillar 2 kurallarının Türkiye'nin yatırım teşvik sistemi üzerindeki etkisi ve nitelikli geri ödenebilir vergi kredisi (QRTC) önerisi

The impact of OECD Pillar two rules on Turkey's investment incentive system and a qualified refundable tax credit (QRTC) proposal

Kerem Can Güner^{1*} , Mehmet Emin Altundemir²

¹ Department of Accounting and Tax, Mersin University, Mersin, Türkiye.

² Department of Public Finance, Sakarya University, Sakarya, Türkiye.

ÖZET

Uluslararası vergi rekabeti ve sonuçları küresel ekonominin gündeminde olan önemini koruyan konulardan biri olarak dikkat çekmektedir. Çok hızlı yer değiştirme yeteneğine sahip olan sermayeyi kendi ülkelerine çekebilmek adına ülkelerin kurumlar vergisi oranlarını düşürme eğilimine girdikleri bilinmektedir. Böylece kurumlar vergisi oranlarında büyük düşüşler yaşanmış ve çözüm olarak OECD tarafından Pillar 2 düzenlemesi olarak bilinen küresel asgari vergi sistemi oluşturulmuştur. Türkiye 2024 yılında kabul edilen 7524 sayılı kanun ile bu sisteme entegre olmuştur. Ancak bu entegrasyon pratikte bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Ülkemizde mevcut sistemde uygulanan indirimli kurumlar vergisi mekanizması ile Pillar 2 düzenlemelerinin öngördüğü asgari kurumlar vergisi uygulaması çatışmaktadır. Bu çalışma, ifade edilen çatışmayı net bir şekilde ortaya koyarak sorunun nereden kaynaklandığını tespit etmek ve bununla ilgili çözüm politikaları önermektedir. Bu doğrultuda bir şirket simülasyonu üzerinden, mevzuat hükümleri doğrultusunda matematiksel hesaplamalar yapılmış ve sonuçlar paylaşılmıştır. Sonuçlar Türkiye'nin mevcut teşvik sisteminin OECD Pillar 2 düzenlemeleri altında etkinliğinin sorgulanır hale geldiğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda hem Pillar 2 düzenlemeleri ile uyumlu olacak hem de yatırımcıya gerçek mali fayda sağlayıp rekabet ortamında Türkiye'yi cazip kılacak reformların ivedi olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Küresel asgari vergi,
OECD Pillar 2,
Nitelikli geri
ödenebilir vergi
kredisi,
İndirimli kurumlar
vergisi,
Yatırım teşvikleri,
Nitelikli yerel asgari
kurumlar vergisi

ABSTRACT

International tax competition and its consequences remain a prominent issue on the global economic agenda. Countries have consistently lowered corporate tax rates to attract highly mobile capital, leading to a significant worldwide decline in corporate tax rates. In response, the OECD introduced the global minimum tax system known as Pillar 2. Turkey joined this system through Law No. 7524, enacted in 2024, but this integration has created practical challenges: Turkey's existing reduced corporate tax incentive mechanism conflicts with the minimum tax requirements set out under Pillar 2. This study identifies this conflict, examines its underlying causes, and proposes policy solutions. Using a company simulation, mathematical calculations were performed in line with relevant legislation, and the results were presented. The findings show that the effectiveness of Turkey's current incentive system is now in question under Pillar 2 regulations. Accordingly, reforms compatible with Pillar 2 are urgently needed—reforms that both provide genuine financial benefits to investors and preserve Turkey's attractiveness in the competitive global investment environment.

Keywords:

Global minimum tax,
OECD Pillar 2,
Qualified refundable
tax credit,
Reduced corporate
income tax,
Investment incentives,
Qualified domestic
minimum top-up tax

1. Giriş

Uzun yıllardır devam eden Uluslararası Vergi Rekabeti küresel ekonominin geleceği ile ilgili en çok tartışılan konulardan biri olarak önemini korumaktadır. Bu kavramı en basit anlamda, ülkelerin en fazla tutarda yabancı sermayeyi kendi topraklarına çekebilmek adına vergi oranlarını sürekli düşürmeleri olarak ifade edebiliriz. Bu durum özellikle elde ettikleri kârları düşük vergi oranlı ülkelere transfer etme eğilimi yüksek olan çok uluslu

Received: 02.06.2026 Revised: 15.06.2026, 25.06.2026 Accepted: 26.06.2026

<http://dx.doi.org/10.29228/javs.94584>

*Corresponding author (k.can.guner@mersin.edu.tr).

This article is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

şirketlerin davranışlarıyla birlikte ele alındığında rekabet eden ülkelerin arasında gerçek anlamda dibe doğru bir yarışın varlığından bahsedebilir (Avi-Yonah, 2000; UNCTAD, 2022: 111). Özellikle son kırk yılda OECD ülkelerinde kurumlar vergisi oranlarının ortalama %40'lardan %23 seviyelerine gerilemesi, belki de dibe doğru yarışın en büyük somut göstergelerinden birisi olarak kabul edilebilir (Enache, 2023). Ayrıca OECD, son yirmi yılda yenilik odaklı gelir desteği sunan ülke sayısının beş kat arttığını ve bu artışın vergi rekabetinin yoğunlaştığını somut bir başka göstergesi olduğunu ifade etmektedir (OECD, 2022: 12-13).

Aşırı vergi rekabeti devletlere temelde iki yönden zarar vermektedir. Birincisi, vergi oranlarının sürekli düşüşüyle kamu gelirlerinde önemli ölçüde aşınma meydana gelmektedir (Lierse, 2021: 166). Bu kapsamda en temel kamu hizmetleri olarak kabul edebileceğimiz eğitim, sağlık, altyapı gibi kamu hizmetlerinin finansmanında zorluklar yaşanmasına sebebiyet vermektedir. İkincisi ise aşırı vergi rekabeti ile kamu gelirlerinde yaşanan azalma kamu harcamaları üzerinde oluşturacağı düşüş yönlü baskıyla büyümeyi de negatif olarak etkilemektedir. Buradan hareketle kısa vadede vergi rekabetinin şirketleri ülkeye çekebileceği ancak uzun vadede bu rekabeti sürdüren devletlerin kamu maliyesine önemli ölçüde zarar vereceği ifade edilebilir.

Bu vergi yarışını nihayete erdirmek adına 2021 yılında OECD ve G20 ülkeleri bir araya gelerek tarihi bir anlaşmaya imza atmıştır. Bu tarihi anlaşma "Pillar 2" olarak bilinen küresel asgari vergi sistemini meydana getirmiştir. Bu sistemde yıllık konsolide geliri 750 milyon euronun üzerinde olan çok uluslu şirketler, dünyanın herhangi bir ülkesinde asgari olarak %15 efektif vergi oranını ödemek zorunda kalmaktadır (OECD, 2021). Çok uluslu şirket şayet %15 efektif vergi oranının altında bir vergi ödüyorsa, diğer ülkeler bu şirketten ek vergi tahsil etme hakkına sahip olabilmektedir. Pillar 2 kuralları 3 temel mekanizma üzerinden gerçekleşmektedir. Bu mekanizmalardan birincisi olan "Gelir Dahil Etme Kuralı" doğrultusunda ana şirketin bulunduğu ülke, bağlı ortaklığın düşük oranda vergilendirildiği ülkedeki ek vergiyi tahsil etmektedir. İkinci mekanizma ise "Yetersiz Vergilendirilmiş Kâr Kuralı" olarak ifade edilebilir. Bu mekanizmaya göre ana şirketin bulunduğu ülke vergi tahsil etmiyorsa, diğer ülkelerin devreye gireceğini ifade etmektedir. Üçüncüsü mekanizma olan "Nitelikli Yerel Asgari Vergi" ise düşük vergilendirilmenin ortaya çıktığı ülkenin kendisinin bu ek vergiyi doğrudan tahsil etmesini öngörmektedir (Deloitte, 2023; OECD, 2021).

Ülkemiz bu küresel dönüşümü 2024 yılında kabul edilen 7524 Sayılı Kanun ile yakalamıştır. Bu kanun ile tüm kurumlar vergisi mükelleflerine %10 yerel asgari kurumlar vergisi getirilmiş, aynı zamanda konsolide yıllık geliri 750 milyon euronun üzerine çıkan çok uluslu şirketlere yönelik %15 oranlı küresel asgari uygulaması getirilmiştir (Verginet, 2024; BDO, 2024).

Türkiye 2025 yılında yürürlüğe giren 9903 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 2012 yılından beri yürürlükte olan 3305 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar yürürlükten kaldırılmış ve daha kapsamlı bir yatırım teşvik sistemi devreye alınmıştır. Gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, kurumlar vergisinde indirim, sosyal güvenlik prim desteği, arazi tahsisi, faiz desteği, makine desteği gibi çeşitli unsurların bu yeni teşvik sistemi içerisinde kullanıldığı bilinmektedir (9903 Sayılı Karar, 2025). Buradaki temel sorun ülkemizin uygulamakta olduğu yatırım teşvik sistemi kapsamında yapılan indirimli kurumlar vergisinin, Pillar 2 sistemi ile uygulanması öngörülen %15 asgari efektif vergi oranı kuralı ile doğrudan çelişmesidir. Teşviklerden faydalanan bir yatırımcı %10 efektif vergi oranı ödüyorsa, Pillar 2 kuralları gereği bu oranın %15'e çıkarılması gerekmektedir. Bu noktada 7524 sayılı kanunun 36. Maddesi daha önceden alınmış olan teşvik belgelerinin sahiplerinin haklarını koruma altına alsa da yeni yatırımlar düşünüldüğünde teşvik sisteminin etkinliği ciddi biçimde sorgulanır hale gelmiştir (İSMMM, 2024).

Literatürde Pillar 2 sistemi içerisinde farklı türden vergi kredilerinin farklı şekillerde değerlendirildiği ifade edilmektedir. Bu noktada "Nitelikli Geri Ödenebilir Vergi Kredileri" olarak adlandırabileceğimiz vergi kredileri, dört yıl içerisinde nakit veya nakit benzeri olarak geri ödenebildikleri için Pillar 2 hesaplamalarında gelir olarak kabul edilmekte ve dolayısıyla efektif vergi oranında daha küçük düşümlere sebep olmaktadır (Merrill vd., 2023; EY, 2023). Bu netice mevcut indirimli vergi oranı şeklindeki teşvik yapısının nitelikli geri ödenebilir vergi kredilerinin yer aldığı bir sisteme evrilmesini makul bir alternatif politika seçeneği haline getirmektedir.

Bu çalışma, kavramsal olarak üç teorik zemine dayanmaktadır. Birincisi, uluslararası vergi rekabeti teorisidir. Avi-Yonah (2000), sermayenin yüksek mobilitateye sahip olduğu bir küresel ekonomide ülkelerin birbirleriyle vergi oranlarını düşürerek rekabet ettiğini ve bu rekabetin uzun vadede tüm taraflar için zararlı bir "dibe doğru yarış" meydana getirdiğini ortaya koymuştur. Pillar 2 düzenlemesi bu yarışa bir taban oluşturma girişimi olarak değerlendirilebilir. İkincisi, vergi harcaması teorisidir. Vergi harcaması kavramı, devletin belirli bir politika amacı doğrultusunda vergi gelirinden bilinçli olarak vazgeçmesini ifade etmektedir. IMF, OECD, BM ve Dünya Bankası'nın ortak raporunda vergi harcamalarının bütçede şeffaf biçimde yer almamasının maliyetlerin hafife alınmasına ve bütçe disiplininin zayıflamasına yol açtığı vurgulanmıştır (IMF vd., 2015: 10-11). Bu çerçevede mevcut indirimli kurumlar vergisi uygulaması bir vergi harcaması niteliği taşıırken, önerilen QRTC modeli doğrudan bir bütçe harcaması olarak teşvik maliyetini şeffaf hale getirmektedir. Üçüncüsü, küresel vergi yönetimi perspektifidir. Pillar 2 düzenlemesi tek bir ülkenin iradesiyle değil, 140'ı aşkın ülkenin katılımıyla

oluşturulan uluslararası bir koordinasyon mekanizmasıdır (OECD, 2021). Bu mekanizma, ülkelerin vergi egemenliklerini sınırlamakta ancak aynı zamanda vergi tabanının korunması için ortak bir çerçeve sunmaktadır. Türkiye'nin 7524 Sayılı Kanun ile bu sisteme dahil olması, küresel vergi yönetimine uyum sağlama iradesinin bir yansımasıdır. Ancak uyumun yalnızca yasal düzenleme ile sınırlı kalmaması, teşvik mimarisinin de bu yeni çerçeveye göre yeniden tasarlanması gerekmektedir. Bu çalışma, söz konusu teorik zemin üzerinden Türkiye'nin mevcut teşvik sisteminin Pillar 2 ile yaşadığı çatışmayı analiz etmekte ve OECD kurallarına uyumlu bir çözüm modeli önermektedir.

Öte yandan bu çalışmada, OECD Pillar 2 kurallarının Türkiye'nin yatırım teşvik sistemi üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla varsayımsal senaryo analizi (hypothetical scenario analysis) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, uluslararası vergi literatüründe yaygın olarak tercih edilen bir analiz aracı olup, belirli varsayımlar altında farklı vergi politikası senaryolarının karşılaştırılmasına olanak tanımaktadır. Nitekim OECD'nin (2022) vergi teşvikleri ve küresel asgari vergi etkileşimini inceleyen raporunda da aynı yöntem kullanılmış ve varsayımsal efektif vergi oranı (EATR) hesaplamaları üzerinden farklı teşvik türlerinin Pillar 2 altındaki etkileri karşılaştırılmıştır. Çalışmada oluşturulan varsayımsal şirket profili, Pillar 2 kapsamına giren (yıllık konsolide geliri 750 milyon Euro'yu aşan) çok uluslu bir grubun Türkiye'deki bağlı ortaklığını temsil etmektedir. Analiz, OECD Model Kuralları'nda (2021) yer alan ETR (efektif vergi oranı), ek vergi oranı, fazla kâr ve SBIE (maddi varlık bazlı istisna) formülleri doğrultusunda matematiksel hesaplamalar yapılarak gerçekleştirilmiştir. Karşılaştırmalı senaryo yaklaşımı çerçevesinde üç farklı durum analiz edilmiştir: (i) Pillar 2 öncesi durum, (ii) Pillar 2 ve QDMTT sonrası durum, (iii) QRTC modeli uygulandığı durum. Varsayımların sade tutulması, temel mekanizmanın okuyucu tarafından net biçimde kavranabilmesini sağlamak amacıyla bilinçli olarak tercih edilmiştir.

2. Küresel asgari kurumlar vergisi ve Türkiye uygulaması

Pillar 2 olarak tanımlanan küresel asgari vergi sistemi, temelde çok uluslu şirketlerin herhangi bir ülkede ödeyecekleri verginin belirli bir eşik değerin altına düşmesini engellemek için kabul edilmiştir. Sistemin temel amacı vergi rekabetinin meydana getirdiği zararlı sonuçların etkilerinin ortadan kaldırılması ve devletlerin adil bir şekilde vergi geliri elde etmelerinin sağlanması olarak ifade edilebilir.

Küresel asgari vergi sistemi, yıllık konsolide geliri 750 milyon euronun üzerinde olan çok uluslu şirketleri kapsamaktadır (OECD, 2021). Bu tutar aynı zamanda OECD'nin çok uluslu şirketlerden ülke bazında rapor talep edilmesi için belirlemiş olduğu eşik tutardır. Bu tutar çok uluslu şirketlerin bir önceki mali yılda hazırlanan konsolide finansal tablolarındaki toplam konsolide gelir üzerinden hesaplanmaktadır. Aynı zamanda bu tutarın son dört mali yılın en az ikisinde 750 milyon euronun üzerinde gerçekleşmiş olması gerekmektedir (Bird & Bird, 2024). Bu doğrultuda örnek birçok uluslu şirketin 2022 ve 2023 yıllarında bu tutarı aşması halinde 2024 ve 2025 yıllarında aşmasa bile sistem içerisinde kabul edilmektedir.

Sistemin işleyişi, ülke bazında efektif vergi oranlarının (ETR) hesaplamasına dayanmaktadır. Sistem daha önce de ifade edildiği gibi çok uluslu şirketlerin faaliyette buldukları her ülkede en az %15 efektif vergi yükü taşımasını hedeflemektedir. Efektif vergi yükü belirlenen bu eşik oranın altına düştüğünde aradaki farkın tamamlayıcı vergi adı altında tahsil edilmesi öngörülmektedir. Efektif vergi oranı, düzeltilmiş kapsanan vergilerin o ülkedeki işletme bazlı kazançlara oranlanmasıyla hesaplanmaktadır. İşletme bazlı kazanç, çok uluslu şirket grubunun konsolide finansal tablolarındaki net gelir üzerinde Pillar 2 kurallarında ifade edilen düzeltmeler yapılarak elde edilmektedir. Bu düzeltmeler vergi giderleri, kâr payları, hisse senedi kazançları vergiden muaf tutulan bazı giderleri kapsamaktadır (Fathalla, 2025).

Düzenlemede bir ülkedeki efektif vergi oranının (ETR) %15'in altına düşmesi halinde ilave vergi yükümlülüğünün ortaya çıkacağı ifade edilmektedir (OECD, 2021). Bu ek vergi hesaplanan efektif vergi oranı ile %15 arasındaki fark kadardır. Öte yandan bu ek vergi doğrudan işletme bazlı kazançların tamamına değil hesaplanan fazla kâr üzerine uygulanmaktadır (Gravelle ve Keightley, 2023: 5-6). Fazla kâr olarak ifade edilen tutar ise işletme bazlı kazançlardan gerçek ekonomik faaliyet yürüten şirketlerin faydalandığı, vergi yüklerini hafifletmek için uygulanan bir indirim olarak bilinen maddi varlık bazlı istisna tutarı düşülerek hesaplanmaktadır (Wolters Kluwer, 2024). Gravelle ve Keightley (2023: 5-6), maddi varlık bazlı istisnanın geçiş döneminde bordro maliyetleri için %10'dan %5'e, maddi duran varlıklar için %8'den %5'e kademeli olarak düşürüleceğini belirtmekte ve bu mekanizmanın gerçek ekonomik faaliyet yürüten şirketleri koruma amacı taşıdığını vurgulamaktadır.

2.1. Türkiye'nin tercihi ulusal ek vergi (QDMTT)

Pillar 2 sistemi ek verginin nasıl tahsil edileceği ile ilgili üç kademeli bir hiyerarşi öngörmektedir. Bu hiyerarşinin ilk basamağında Nitelikli Yerel Asgari Kurumlar Vergisi yer almaktadır. Bu aşamada düşük vergilendirmenin gerçekleştiği ülkenin, kendi topraklarındaki çok uluslu şirketin fazla kârı üzerinden ek vergi tahsil etmesi sağlanmaktadır. OECD bu adımla her ülkenin kendi gelirleri üzerindeki birincil vergilendirme hakkını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Şayet bir ülke bu ilk basamaktaki vergiyi uygulamazsa ek vergi ikinci basamakta çok uluslu organizasyonun ana şirketinin yer aldığı ülke tarafından Gelir Dahil Etme Kuralı (IIR) kapsamında ya da üçüncü basamakta diğer ülkeler tarafından Yetersiz Vergilendirilen Ödemeler Kuralı (UTPR) kapsamında tahsil edilmektedir (OECD, 2021: 11-14).

Türkçe mevzuattaki karşılığı "Nitelikli Yerel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi" olan QDMTT modelinin ülkeler tarafından uygulanması zorunlu değildir. Ancak QDMTT uygulanmadığı takdirde düşük vergilendirilen kârlar üzerine uygulanacak ek vergi yabancı ülkeler tarafından tahsil edilmektedir. Dolayısıyla QDMTT bir ülkenin rekabetçi konumunu değiştirmemekte ancak ek verginin hangi ülkenin kasasına gireceğini belirlemektedir (OECD, 2023: 20-21). Bu bakımdan ülkeler için stratejik öneme sahip olduğu ifade edilebilir. QDMTT, çok uluslu şirketin bir ülkede elde ettiği kârların yine o ülke tarafından vergilendirilmesi hakkını savunan bir mekanizma olarak uygulanmaktadır. Pratikte bir ülkede efektif vergi oranı %15'in altına düştüğünde aradaki farkı yine o ülkenin kendisi tahsil etmektedir. Bu kâr, kaynaklandığı yerde vergilendirilmiş olmaktadır. Özellikle sermaye ithal eden gelişmekte olan ülkeler bu sebepten QDMTT'yi benimsemektedir. Aksi takdirde uyguladıkları vergi teşvik politikaları sebebiyle oluşacak efektif vergi oranı farkı, başka ülkeler tarafından tahsil edilecek vergilerle kapatılacaktır. QDMTT'nin bu ülkelere parayı kendi ülkelerinde tutma şansı sunduğu ifade edilebilir (Englisch, 2023).

Ülkemizde, 7524 Sayılı Kanun ile vergilendirme hakkını başka bir ülkeye kaptırmamak adına QDMTT düzenlemesini getirmiştir. Bu kanunda QDMTT'den farklı olarak bütün kurumlar vergisi mükelleflerini kapsayan %10'luk bir yerel asgari kurumlar vergisi düzenlenmiştir. Kanunun yürürlüğe girmesinden önce düzenlenmiş olan yatırım teşvik belgelerine sahip şirketler %10'luk yerel asgari kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur. Ancak bu muafiyet %15'lik QDMTT için uygulanmamaktadır (7524 Sayılı Kanun). Bu doğrultuda teşvik belgesine sahip olan şirketlerin dahi efektif vergi oranları %15'in altına düşerse ek vergi ödemek zorunda kalacağı anlamına gelmektedir. Tax Foundation'un yayınladığı Pillar 2 uygulama haritasına göre, Avrupa Birliği dışındaki en büyük Avrupa ülkelerinden yalnızca Norveç, Türkiye ve İngiltere 2025 yılı itibarıyla hem QDMTT hem de IIR ve UTPR'yi uygulamaya koymuştur. Bu doğrultuda ülkemizin küresel asgari vergi sistemine uyum noktasında öncü ülkelerden olduğu ifade edilebilir (Tax Foundation, 2025).

QDMTT'nin uygulamasının Türkiye'nin teşvik sistemi üzerindeki en çarpıcı etkisi, geleneksel vergi indirimi şeklindeki teşviklerin pratikte etkisini yitirmesi olmuştur. Çünkü bir ülke QDMTT uyguluyorsa, teşvikle sağlanan vergi avantajı doğrudan avantajı sağlayan ülke tarafından geri alınmaktadır. Öte yandan QDMTT'nin ülkelerin vergi teşviklerini reform etme noktasında hissettikleri baskıyı azalttığı ifade edilebilir. Çünkü QDMTT'nin olmadığı senaryoda teşviklerden kaynaklı olarak şirketin o ülkedeki efektif vergi yükü %15'in altına düşerse eksik vergi bir başka ülke tarafından tahsil edilecek ve aradaki fark kapanacaktır. Böylece hem teşvik boşa gitmekte hem de ek vergi geliri o ülkeden çıkacaktır. Bu sebepten ülkeler teşvikleri kaldırma veya reform etme baskısı hissetmektedir. Ancak QDMTT'nin olduğu senaryoda ek vergi bizzat o ülke tarafından tahsil edileceği için reform etme baskısı azalacaktır (Englisch, 2023). Ancak bu durum ülkemiz özelinde bir paradoks yaratmaktadır. Tahsil edilen ek vergi Türkiye'de kalmakta ve kamu geliri artmakta fakat teşvikin yatırımcıya sağladığı fayda ortadan kalkmaktadır.

3. Mevcut teşvik sistemimiz: İndirimli kurumlar vergisi (KVK md. 32/A)

Yatırım teşvik sistemi ülkemizin ekonomik büyüme ve kalkınma stratejinin temelinde yer almaktadır. Bu sistemin temel amacı ülkeye sermaye çekmek ve bölgesel kalkınma dengesizliklerini ortadan kaldırmaktır. Bu amaç kapsamında yatırımcılara önemli vergi avantajları sunulmaktadır. Bu teşvik sisteminin önemli araçlarından biri, KVK Md.32/a kapsamında uygulanan indirimli kurumlar vergisi mekanizması olarak ifade edilebilir. Bu mekanizma, belirli şartları sağlayan yatırımlarda kurumlar vergisi oranını normal oranın altına düşürmektedir. Böylece yatırımcılar önemli bir vergi avantajı elde etmekte, yatırımın maliyeti azalmakta ve kârlılığı artmaktadır.

2012 yılında yürürlüğe giren 2012/3305 sayılı "Yatırımlar Devlet Yardımları Hakkında Karar" ile başlayan agresif teşvik dönemi sona ermiş, 9903 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile birlikte yatırım teşvik sisteminde tamamen yeni bir yapı kurgulanmıştır. Bu düzenleme ile birlikte bölgesel kısıtlamalara dayanan teşvik sistemi yerine, ürün ve sektör odaklı programlar devreye alınmıştır.

3.1. KVK 32/A mekanizması yatırıma katkı tutarı ve vergi indirim oranı

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/A maddesinde, yatırım teşvik belgesi ile gerçekleştirilen yatırımlarda elde edilen kazançlara belirli şartlar dahilinde düşük vergi oranları uygulanması yer almaktadır. Bu uygulama Yatırıma katkı tutarı ve vergi indirim oranı olmak üzere iki temel unsura dayanmaktadır. Yatırıma katkı tutarı, toplam sabit yatırım miktarının bir yüzdesi olarak hesaplanmakta ve hesaplanan tutar yatırımcıya vergi indirimi şeklinde geri ödenecek miktarı ifade etmektedir (Aygül, 2025). Örneğin toplam sabit yatırım miktarının 60 milyon TL olduğu bir durumda yatırıma katkı oranı %55 olarak ifade edilmişse, yatırıma katkı tutarı 33 milyon TL olarak hesaplanmaktadır. Hesaplanan bu tutar, devletin yatırımcıya verdiği indirim sözünü ifade etmektedir. Yatırımcı vergi indirimi toplamda 33 milyon TL'ye ulaşana kadar normalden daha düşük oranda vergi ödemeye devam etmektedir. Vergi indirim oranı ise şirketin ödeyeceği kurumlar vergisine uygulanacak indirimi temsil eden bir yüzdelik oran olarak ifade edilebilir. 30 Mayıs 2025 tarihinde yürürlüğe giren 9903 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile birlikte öncede bölgesel olarak değişiklik gösteren ve %90'lara kadar çıkan vergi indirim oranı tüm bölgeler için %60 olarak güncellenmiştir. Vergi indirim oranının %60 olduğu bir yatırıma ilişkin örnek verilecek olursa, %25 olan kurumlar vergisinin %10 olarak ödeneceği ifade edilebilir.

Yatırım teşvik belgesi alan bir şirket, yatırım yapıp üretime geçtiği yıldan itibaren elde ettiği gelirin vergisini öderken indirimli oran kullanmaktadır. Bu indirim devletin önceden tespit ettiği yatırıma katkı tutarına ulaşınca kadar devam etmektedir (Aygül, 2025). Öte yandan bu sistem şirket kâr etmeye başladığında otomatik olarak devreye girmektedir. Ayrıca bir başvuru ya da onay aşaması öngörülmemiştir. Aslında burada klasik anlamda bir vergi harcamasından bahsedilmektedir. Devlet normalde tahsil etmesi gereken vergiden bilinçli olarak vazgeçmekte ve yatırımcıya dolaylı yoldan destek olmaktadır. Doğrudan kaynak sağlama yöntemi yerine bu yöntemin tercih edilmesinin başlıca sebebi daha az evrak ve bürokrasi gerektirmesi olarak ifade edilebilir.

Yatırıma katkı tutarı ile ilgili yatırımcıya önemli bir esneklik tanınmaktadır. Yatırımcı bu noktada belirlenecek tutarın belirli bir kısmını yeni yaptığı yatırımın kazancından değil de, şirketin diğer faaliyetlerinden elde ettiği kârlardan da kullanabilmektedir. Örneğin şirketin yaptığı bir yatırımda yatırıma katkı tutarının en fazla %30'u yatırım devam ederken şirketin diğer işlerinden gelen kazançlara uygulanabilmektedir (Ticaret Bakanlığı, 2024). Bu kural yatırımcının elindeki parayı daha rahat yönetmesini sağlamak ve yeni yatırımları finanse etmeyi kolaylaştırmaktadır.

3.2. KVK 32/A mekanizmasının yatırımcı için önemi

Ülkemizde genel kurumlar vergisi oranı %25 olarak uygulanmaktadır. Ancak yatırımcının alacağı yatırım teşvik belgesi ile indirim tabi olabilmektedir. 9903 Sayılı Karar ile birlikte vergi indirim oranı %60 olarak belirlenmiştir. Eski kararnamede 1. Bölgeden 6. Bölgeye doğru %50'den %90'a kadar yükselen farklılaştırılmış oranlar uygulanırken, yeni düzenleme ile tek bir oran benimsenmiştir (9903 Sayılı Karar, 2025). Somut bir örnek üzerinden ifade etmek gerekirse, %60 indirim hakkına sahip olan bir yatırımcının efektif vergi oranı %10'a düşmektedir ($\%25 \times (1 - 0,60) = \%10$). Bu durumda 100 milyon TL kazanç elde eden bir şirket, normalde 25 milyon TL vergi ödemesi gerekirken yalnızca 10 milyon TL vergi ödemekte yani 15 milyon TL'lik bir avantaj sağlamaktadır (Invest in Türkiye, 2025).

9903 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile vergi indirim oranının %90'lardan %60'a düşürülerek sabitlenmesinin ardında birden fazla yapısal sebep bulunduğu ifade edilebilir. Bunlardan ilki ve en önemlisi, Pillar 2 düzenlemelerinin yatırım teşvik sistemi üzerinde meydana getirdiği baskı olarak ortaya çıkmaktadır. Vergi indirim oranının %90 gibi büyük tutarlarda uygulanması neticesinde efektif vergi oranı %2,5 gibi düşük düzeylere inmekte böylece asgari kurumlar vergisi oranı olan %15 ile arasında %12,5'lük ciddi bir fark oluşmaktadır. Oluşan bu fark QDMTT düzenlemesi gereği uygulanan ek vergi ile geri alındığından yatırımcıya sunulan vergi avantajı ciddi şekilde aşınmaktadır. Vergi indirim oranının %60'da sabitlenmesi yatırımcının efektif vergi oranındaki dramatik düşüşü engellediği için QDMTT ile geri alınacak tutar azalmaktadır. Bu durum hükümetin Pillar 2 düzenlemelerinin teşvik sistemi üzerindeki baskısını fark ederek teşvik maliyetini rasyonalize etme çabası olarak değerlendirilebilir. Ayrıca eski sistemde yer alan farklı bölge farklı oran yaklaşımının neden olduğu bürokrasi ve kargaşa vergi indirim oranının %60'da sabitlenmesi ile hem yatırımcı hem de idare açısından daha sade ve kolay bir yapıya kavuşmuştur.

Öte yandan, yeni kararname ile vergi indirimi dışındaki destek unsurlarının güçlendirildiği görülmektedir. Faiz desteği tutarı eski kararnameye göre artış göstermiştir. Faiz desteğinde yeni tavan limitler teknoloji ve yerel kalkınma hamlesi kapsamında yapılan yatırımlarda 240 Milyon TL, Stratejik hamle kapsamında yapılacak yatırımlarda ise 180 Milyon TL olarak belirlenmiştir. SGK işveren hissesi desteği süreleri eski uygulamada bölgesel farklılıklar göz önünde bulundurularak 2-10 yıl arası değişiklik göstermekteyken bu süre yeni düzenleme ile 8-10 yıl olarak kabul edilmiştir. Öte yandan uzatılmış ve Makine Desteği adıyla yeni bir hibe mekanizması

eklenmiştir. Bu hibe mekanizmasında yatırımcının satın alacağı makine ve teçhizatın fatura bedelinin %25'i doğrudan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bütçesinden ödenmesi kabul edilmiştir (9903 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı). Bu yaklaşım teşvik sisteminin ağırlık merkezini salt vergi indiriminden, doğrudan mali desteklere kaydırmıştır. IMF, OECD, BM ve Dünya Bankasının ortak yayınlamış oldukları raporda ülkelere gelir bazlı teşviklerden maliyet bazlı teşviklere geçişi önerdiği bilinmektedir (IMF vd., 2015: 12-14). Hebous vd. (2024) de bu öneriyi desteklemekte ve GloBE kurallarının düşük vergili ülkelerin kurumlar vergisi tasarımı temelden değiştirdiğini, geleneksel gelir bazlı teşviklerin bu yeni çerçevede aynı etkinliği sürdürmeyeceğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla Türkiye'nin 9903 sayılı karar ile atmış olduğu adımların uluslararası kurumların önerilerine paralel olduğu ifade edilebilir. Son olarak oranın %60'a indirilmesi ile birlikte Türkiye'de yatırım teşvik belgesi almış ancak Pillar 2 kapsamına girmeyen yerli şirketlerin çok daha düşük oranlar yerine en az %10 oranında vergi ödemesi sağlanmıştır.

Dünya Bankası Yatırım İklimi Danışmanlık Hizmetleri için hazırlanan çalışmada, vergi oranlarının doğrudan yabancı yatırım düzeyini, yatırım lokasyonuna ilişkin tercihleri açık bir şekilde etkilediği ifade edilmiştir (James, 2013: 6). Öte yandan uygulanan vergi teşviki politikası da özellikle sermaye yoğun sektörlerde ihracata yönelik yatırım kararları üzerinde önemli etkiye sahiptir (James, 2013:12-16).

Çok uluslu şirketler yatırım alternatiflerini karşılaştırırken, efektif vergi oranı önemli bir değişken olarak denkleme dahil edilmektedir. IMF, Dünya Bankası, OECD ve BM'nin G20 için hazırlamış oldukları ortak raporda vergi oranlarının doğrudan yabancı yatırımların düzeyini ve bu lokasyonu önemli ölçüde etkilediğine dair ifadeler yer almaktadır. Özellikle indirimli vergi oranları gibi teşvik unsurlarının zaten kâr vadeden bir yatırımı daha da kârlı hale getirdiği ifade edilmektedir. Bu doğrultuda KVK 32/A kapsamında yer alan indirimli kurumlar vergisi uygulaması yapılan yatırımın net bugünkü değerini doğrudan arttırmaktadır. Öte yandan BM'nin 2018 yılında yayınladığı raporda yatırım süreçlerinin karmaşık yapılarına atıfta bulunulmuş ve verginin yatırım kararlarını etkileyen birçok unsurdan biri olduğu ifade edilmiştir. Ülkenin siyasi istikrarı, makroekonomik denge, hukuki altyapı, iş gücü kalitesi gibi diğer faktörler de bu noktada önem arz etmektedir (UN, 2018: 6-7).

Düşük efektif vergi oranları ülkemizi bölgesel yatırım merkezi olarak cazip hale getiren önemli bir rekabet avantajı olarak ifade edilebilir. Ancak bu avantajlı sistemin sürdürülebilirliği Pillar 2 uygulaması ile birlikte risk altına girmektedir (Hebous vd., 2024: 6). 7524 sayılı Kanun ile yürürlüğe giren %15 asgari vergi kuralı indirimli vergi uygulamasının etkinliğini büyük ölçüde azaltmaktadır. Kanun %15 oranında QDMTT (nitelikli yerel asgari kurumlar vergisi) ve %10 oranında yerel asgari kurumlar vergisi öngörmektedir (7524 Sayılı Kanun, 2024). Kanunun yürürlüğe girmesinden önce teşvik belgesini almış olan şirketler için %10'luk yerel asgari kurumlar vergisi söz konusu değildir, ancak %15'lik QDMTT halen geçerliliğini korumaktadır. Bu noktada %10 efektif vergi yüküne sahip bir şirket QDMTT kapsamında %5 oranında ek vergi ödemek zorunda kalmakta böylece toplam vergi yükü asgari olarak belirlenmiş olan %15'e ulaşmaktadır. Böylece yatırımcının indirimli kurumlar vergisi ile elde edeceği net vergi avantajı önemli ölçüde azalmakta ve teşvik sisteminin temel mantığına aykırılık teşkil etmektedir. Küresel asgari verginin indirimli vergi oranlarının avantaj etkisini azaltması sebebiyle bu tip teşvikler yerine hızlandırılmış amortisman ve yatırım indirimleri gibi maliyet bazlı teşviklere geçiş yapılması önerilmektedir (IMF; OECD; UN; World Bank, 2015: 12-14, OECD, 2022: 53-60).

Konuya Türkiye çerçevesinde bakılacak olursa, KVK 32/A kapsamındaki indirimli kurumlar vergisi uygulamasının Pillar 2 düzenlemesinden önce güçlü bir yatırım çekme argümanı olduğu ancak yeni gelişmelerle birlikte bu sistemin işlevselliğinin sorgulanır hale geldiği ifade edilebilir.

4. Teşviklerin ek vergi ile geri alınması (vaka analiz)

Pillar 2 uygulamasının ülkemizin mevcut yatırım teşvik sistemi üzerindeki somut etkisini daha net biçimde ortaya koymak için sayısal bir vaka analizinin faydalı olacağı ifade edilebilir. Bu kapsamda teoride tartışılan problemlerin pratikte ne anlama geldiğini göstermek bakımından gerçek bir yatırımcı profili oluşturmak ve bu yatırımcının Pillar 2 uygulamasından önceki ve sonraki durumunun detaylı olarak karşılaştırılmasının geleceğe yönelik politika belirlenmesi bakımından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Analizimizin temelini oluşturan şirket, Türkiye'de imalat sektöründe faaliyette bulunan ve uluslararası bir grubun parçası olan (X) Anonim Şirketi'dir. Bu şirket OECD Pillar 2 düzenlemelerinin kapsamına giren yıllık konsolide geliri 750 milyon Euro'yu aşan birçok uluslu şirket grubunun Türkiye'deki bağlı ortaklığıdır (OECD, 2021). Şirketin Türkiye'de teşvik sistemi kapsamında bir yatırım gerçekleştirdiği ve bu yatırım için yatırım teşvik belgesi aldığı varsayılmıştır.

Vaka analizinde kullanılacak olan finansal varsayımlar ise şu şekildedir;

- GloBE geliri (Finansal Muhasebe Net Geliri): 1000 birim
- Yasal Kurumlar Vergisi Oranı: %25
- Teşvik Durumu: KVK 32/A kapsamında %60 vergi indirimi oranı (9903 Sayılı Karar)

- Hesaplanan Normal Kurumlar Vergisi: 250 birim (1000 x %25)
- Teşvik Nedeniyle Ödenen Kurumlar Vergisi: 100 birim (250 x (1 - 0,60) = 100)

Bu varsayımlar, okuyucuların konuyu daha net kavrayabilmesi adına yapılacak hesaplamaları basitleştirecek biçimde belirlenmiştir. Gerçek hayatta GloBE geliri (İşletme Bazlı Kazanç) finansal muhasebe net gelirinden başlayarak bazı eklemeler ve çıkarmalar sonucunda hesaplanmaktadır. Ancak bu analizde temel mekanizmayı basit şekilde gösterebilmek adına finansal muhasebe net geliri eklemeler ve çıkarmalar olmaksızın doğrudan GloBE geliri (İşletme Bazlı Kazanç) olarak kabul edilmiştir.

4.1. Pillar 2 öncesi durum

TABLO 1. Pillar 2 öncesi durum

Kalem	Tutar (Birim)
GloBE Geliri	1000
Yasal Kurumlar Vergisi Oranı	%25
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	250
Vergi İndirimi Oranı (KVK 32/A)	%60
Ödenen Kurumlar Vergisi	100
Şirketin Sağladığı Vergi Avantajı	150 birim
Vergi Sonrası Net Kâr	900

Tablo 1'de görüldüğü gibi yatırım teşvik belgesi sayesinde şirket, normal durumda 250 birim kurumlar vergisi ödemesi gerekirken, %60 vergi indirimi sayesinde yalnızca 100 birim ödemiştir. Kalan 150 birimlik tutar, devletin yatırımı desteklemek amacıyla vergi gelirinden vazgeçtiği klasik bir vergi harcaması olarak ifade edilebilir. Şirket bakımından bu 150 birimlik tutar yatırımın geri ödeme süresini kısaltan ve kârlılığını artıran bir mali avantaj sağlamaktadır. Konu şirket bakımından ele alındığında bu teşvik sistemi son derece cazip bir fırsat sunmaktadır. Şirketin elde ettiği bu avantaj, nakit akışı sağlamakta aynı zamanda yeni yatırımlar için kaynak oluşturmaktadır (James, 2013).

4.2. Pillar 2 ve QDMTT sonrası durum

Pillar 2 kurallarının ve Türkiye'nin 7524 Sayılı Kanun ile getirdiği QDMTT'nin devreye girdiği durumda ise aynı şirketin vergi pozisyonu tamamen değişmektedir. Efektif vergi oranı ödenen düzeltilmiş kapsanan vergilerin GloBE gelirine bölünmesiyle elde edilmektedir (PWC, 2024).

$$\text{Efektif Vergi Oranı} = \frac{\text{Kapsanan Vergiler}}{\text{GloBE Geliri}} \quad (1)$$

(X) A.Ş. için hesaplama:

$$\text{Efektif Vergi Oranı} = \frac{100}{1.000} = \%10$$

Daha öncede ifade edildiği gibi şirketin vergi indirimi sonrası efektif vergi oranı %10 olarak hesaplanmaktadır. Bu noktada Pillar 2 kuralları gereği bir yetki alanındaki efektif vergi oranı %15'in altında kaldığında ek vergi söz konusu olmaktadır (OECD, 2021).

$$\text{Ek Vergi Oranı} = \text{Asgari Oran (\%15)} - \text{ETR} \quad (2)$$

(X) A.Ş. için hesaplama:

$$\text{Ek Vergi Oranı} = \%15 - \%10 = \%5$$

Ancak bu hesaplanan ek vergi GloBE gelirinin tamamına değil fazla kâr üzerine uygulanmaktadır. Fazla kâr olarak ifade edilen kavram GloBE gelirinden maddi varlık bazlı istisnanın düşülmesi ile hesaplanmaktadır (Hadnum L., 2022). Bu kavram maddi duran varlıkların defter değerinin %5'i ile bordro maliyetlerinin %5'inin toplamından

oluşmaktadır (Le Blanc, B. ve Goedemoed, D.,2023). Basitleştirmek amacıyla bu örnekte şirketin maddi varlık ve bordro düzeyinin düşük olduğu ve maddi varlık bazlı istisnanın ihmal edilebilir düzeyde (50 birim) olduğu varsayılmıştır.

$$\text{Fazla Kâr} = \text{GloBE Geliri} - \text{Maddi Varlık Bazlı İstisna} \quad (3)$$

$$\text{Fazla Kâr} = 1.000 - 50 = 950 \text{ birim}$$

Bu durumda ödenecek ek vergi (QDMTT) Tutarının Hesaplanması şu şekilde gerçekleşir:

$$\text{QDMTT} = \text{Fazla Kâr} \times \text{Ek Vergi Oranı} \quad (4)$$

$$\text{QDMTT} = 950 \times \%5 = 47,5 \text{ birim}$$

TABLO 2. Pillar 2 sonrası durum

Kalem	Tutar (Birim)
GloBE Geliri	1000
Ödenen Kurumlar Vergisi (Teşvik ile)	100
Efektif Vergi Oranı	%10
Asgari Vergi Oranı	%15
Ek Vergi Oranı	%5
Maddi Varlık Bazlı İstisna	50
Fazla Kâr	950
Ödenecek QDMTT (Ek vergi)	47,5
Toplam Vergi Yükü	147,5
Vergi Sonrası Net Kâr	852,5

4.3. Karşılaştırma ve sonuç analizi

Tablo 1 ve Tablo 2 karşılaştırıldığında, Pillar 2 düzenlemesinin yatırım teşvikleri üzerindeki olumsuz etkisi açıkça anlaşılmaktadır.

Teşvikin Fiilen Geri Alınması: (X) A.Ş. yatırım teşvik belgesi sayesinde Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre 250 birim yerine 100 birim vergi ödemiş ve 150 birimlik bir avantaj elde etmiştir. Ancak 7524 Sayılı Kanun ile düzenlenen QDMTT nedeniyle 47,5 birim ek vergi ödemek zorunda kalmaktadır. Bu durum teşvikin şirkete sağladığı 150 birimlik avantajın yaklaşık %32'sinin fiilen geri alındığı anlamını taşımaktadır.

Vergi Harcamasının Boşa Gitmesi: Devlet bir yandan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı aracılığıyla şirkete yatırım teşvik belgesi düzenleyip vermiş ve %60'lık bir vergi indirimi taahhüt etmiştir. Diğer yandan ise Hazine ve Maliye Bakanlığı QDMTT düzenlemesi ile efektif vergi oranının %15'in altında kalmasını gerekçe göstererek ek vergi talep etmiş ve daha önce sağladığı vergi teşvikinin önemli bir bölümünü geri almıştır (PwC Türkiye, 2024). Nitekim 9903 Sayılı Karar ile vergi indirim oranları %90'lardan %60'a düşürülmüş olmasına rağmen, %60 indirim oranı ile dahi efektif vergi oranı %10'a gerilemekte ve %15'lik asgari oranın altında kalmaktadır. Bu durum, oran indirimi yaklaşımının tek başına yeterli bir çözüm olmadığını ve teşvik mekanizmasının yapısal olarak dönüştürülmesi gerektiğini teyit etmektedir.

Kalan Marjinal Avantaj: Nihai olarak şirketin elinde kalan net avantaj, 150 birimlik teşvik avantajından 47,5 birimlik QDMTT düşüldükten sonra 102,5 birimdir. Bir başka ifadeyle şirket, %25 yasal kurumlar vergisi oranı ile %15 Pillar 2 asgari vergi oranı arasında kalan %10'luk dilimden yararlanabilmektedir. Ancak %10 ile %15 arasındaki 5 puanlık teşvik avantajı QDMTT ile ortadan kaldırılmıştır.

Yatırımcı Perspektifi: Konu yatırımcı perspektifinden değerlendirildiğinde, yatırımcı teşvik belgesi alması halinde bile efektif vergi oranının %15'in altına düşmeyeceğini bilmektedir. 9903 Sayılı Karar öncesinde %90 vergi indirimi ile %2,5 efektif oran beklentisi varken, yeni düzenlemede %60 indirimle %10 efektif oran söz konusu olmaktadır. Her iki durumda da QDMTT devreye girmekte ve toplam yük %15'e çekilmektedir. Bu durum yatırımın beklenen getirisini düşürmekte ve Türkiye'ye yatırımın cazibesini diğer ülkelerle kıyasla azaltmaktadır (James, 2013).

Bu vaka analizi, akademik literatürde tartışılan teorik kaygıların somut bir örneği olarak değerlendirilebilir. Bu kapsamda vergi teşviklerinin efektif vergi oranını düşürdüğü, ancak bu düşüşün ek vergi tarafından kısmen veya tamamen dengelendiği ifade edilebilir (Jenn vd., 2022). Türkiye örneğinde de bu dengelenme büyük oranda gerçekleşmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin mevcut indirimli kurumlar vergisi teşvik modelini Pillar 2 düzenlemelerinin geçerliği olduğu bir ortamda sürdürülebilir olarak nitelendirmek mümkün değildir. Ekonomik kalkınmayı desteklemek ve yabancı yatırımları ülkeye çekebilmek adına OECD kurallarına uygun ancak aynı zamanda gerçek bir mali avantaj sağlayacak modern teşvik mekanizmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

5. Çözüm önerisi: Nitelikli iade edilebilir vergi kredisi (QRTC) dönüşümü

OECD'nin tanımlamasıyla, Nitelikli Geri Ödenebilir Vergi Kredisi (QRTC), bir grup şirketinin teşvik almaya hak kazandığı tarihten itibaren dört yıl içerisinde nakit veya nakit benzeri olarak geri ödenebilen bir vergi kredisidir (OECD, 2021: 52; Vella, Devereux ve Wardell-Burrus, 2022: 30). Kredinin nitelikli olarak kabul edilebilmesi için temel şart, şirketin kurumlar vergisini azaltmak için kullanmadığı bölümünün nakit veya nakit benzeri olarak dört yıl içerisinde devlet tarafından şirkete ödenmesidir. Şayet geri ödeme dört yılı aşarsa kredi Nitelikli Olmayan Geri Ödenebilir Vergi Kredisi olarak sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırma ile birlikte Pillar 2 hesaplamalarında vergi indirimi olarak değerlendirilmekte yani kapsanan vergileri azaltan bir unsur olarak kabul edilmektedir (Geelen P. vd., 2023).

Nitelikli Geri Ödenebilir Vergi Kredilerinin (QRTC) Pillar 2 mekanizması içerisindeki işleyişi, onu indirimli vergi oranı uygulamasından ayırmaktadır. Bu krediler devlet hibesi ile eş değer görülmekte dolayısıyla vergi öncesi gelirden bir artış olarak işleme alınmaktadır (EY, 2023; Avi-Yonah, 2023: 52-53). Nitelikli Geri Ödenebilir Vergi Kredilerinin temel mantığı, vergi oranını veya vergi matrahını doğrudan azaltmak yerine şirkete nakit veya nakit benzeri bir ödeme yapılmasıdır. Normal bir vergi indirimi uygulamasında şirket %25 yerine %10 vergi ödemekte %15'lik bir vergi avantajı sağlamaktadır. QRTC modelinde ise şirket %25 vergi ödemekte arada kalan %15'lik tutarı devletten nakit veya nakit benzeri olarak almaktadır. İlk bakışta sonuçlar arasında fark yokmuş gibi görünse de QRTC vergi indirimi uygulamalarına kıyasla daha avantajlıdır. QRTC Pillar 2 kurallarına göre vergilerin azaltılması olarak değil GloBE geliri olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla efektif vergi oranı hesaplanırken payda bölümüne eklenmektedir. Dolayısıyla efektif vergi oranının %15'in altına düşme ihtimalini büyük oranda azaltmakta ve böylece ek verginin ortaya çıkışını engellemektedir.

Birçok ülkenin Pillar 2 düzenlemelerinin yürürlüğe girmesi ile birlikte kullandıkları teşvik sistemlerini QRTC ile uyumlu hale getirmek adına reformlar yaptıkları bilinmektedir. Singapur, Tayland, İrlanda, ABD bu ülkeler arasında sayılabilir. Bu ülkelerin yapmış olduğu reformlar QRTC'nin global anlamda kabul edilen ve yaygın hale gelen bir model olduğunu göstermektedir.

Nitelikli Geri Ödenebilir Vergi Kredisi (QRTC)'nin indirimli vergi oranı uygulamasına kıyasla daha avantajlı olması ve bu avantajın somut kanıtını daha önce kullanılan örnek şirket üzerinden her iki durumda ortaya çıkacak olan efektif vergi oranlarını göstermek suretiyle açıklamak yerine olacaktır.

TABLO 3. QRTC modeli (önerilen sistem)

Kalem	Tutar (Birim)
Mali Tablo Geliri	1000
QRTC (Gelir olarak eklenecek)	+150
GloBE Geliri	1150
Kurumlar Vergisi (%25)	250
Kapsanan Vergiler	250
Efektif Vergi Oranı	250/1150 = %21,74 (Ek Vergi tetiklenmez)

QDMTT Ek Vergisi	0
Toplam Vergi Yüğü	250
Nakit Alınan QRTC	-150
Net Vergi Yüğü	100
Net Yatırımcı Avantajı	150

Tablo 2 incelendiğinde Mevcut sistemde, %60 vergi indirimi alındığı durumda efektif vergi oranının %10 olarak gerçekleştiği ve %15'lik asgari oranın altında kaldığı için ek verginin tetiklendiği görülmektedir. Net vergi yüğü 147,5 birim olarak gerçekleşmiş, yatırımcının net avantajı 102,5 birime gerilemiştir. Öte yandan Tablo 3'te QRTC modelinin geçerli olduğu durumda şirket %25 vergi ödemesi yapmakta, bununla birlikte devletten 150 birim nakit ödeme almaktadır. QRTC'ler bir devlet hibesi olarak görüldüğü için GloBE gelirine eklenmekte ve efektif vergi oranı %21,74 olarak gerçekleşmektedir. Böylece ek vergi tetiklenmemekte ve yatırımcının net avantajı 150 birime ulaşmaktadır. Sonuç olarak indirimli vergi modelinde yatırımcının net avantajı 102,5 birim iken, QRTC modelinde bu avantaj 150 birime yükselmektedir. QRTC modeli ile teşvikin tamamı yatırımcıya ulaşmakta, QDMTT tarafından geri alınma riski ortadan kalkmaktadır.

5.1. Politika önerisi: KVK 32/A'nın QRTC modeline dönüştürülmesi

Yapılan analiz neticesinde ortaya konulan sonuçlar ışığında, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/A maddesinin revize edilerek mevcut vergi indirimi modelini nitelikli geri ödenebilir vergi kredisi modeline dönüştürülmesi ihtiyacı doğmuştur. İfade edilen bu dönüşüm hem OECD Pillar 2 düzenlemesine uyumu sağlayacak hem de yatırım teşviklerinin etkinliğini muhafaza edecektir.

Vergi Oranının %25 Olarak Uygulanması: Şu anda uygulanan teşvik sisteminde teşvik belgesine sahip şirketler vergi indirim oranına bağlı olarak yasal kurumlar vergi oranı olan %25'in çok altında vergilendirilmektedir. Bu durum Pillar 2 düzenlemeleri kapsamında %15 olan minimum orana kadar ek verginin ortaya çıkışını tetiklemektedir. Böylece yatırımcıya verilen teşvik başka bir yolla geri alınmış olmaktadır. Bu doğrultuda teşvik belgesine sahip şirketler için indirimli vergi oranı uygulaması sonlandırılmalı bu şirketler de %25 tam kurumlar vergisi oran üzerinden vergilendirilmelidir. Bu durum efektif vergi oranı hesaplamasında daha önce ifade edilen formülde yer alan paydaki tutarı artıracak ek verginin ortaya çıkma ihtimalini zorlaştıracaktır. OECD, ülkelerin Pillar 2 sonrasında teşvik tasarımı yeniden değerlendirirken tam vergi oranı üzerinden vergilendirme ve ardından nakit kredi iadesi modelini ciddi bir politika seçeneği olarak ele alması gerektiğini vurgulamaktadır (OECD, 2022: 53-60).

QRTC Hesaplaması: Mevcut sistemde yer alan "Yatırıma Katkı Tutarı" ve "Vergi İndirim Oranı" kavramları yeni sisteme aynen taşınabilir. Bu iki kavram yatırımcıya sunulacak mali desteğin büyüklüğünü belirleyen temel parametreler olarak muhafaza edilebilir. Ancak burada desteğin verilme biçimi değişmelidir. Mevcut sistemde destek vergi matrahının indirilmesi şeklinde uygulanırken, QRTC modelinde ise aynı tutara denk düşen bir nakit kredi olarak hesaplanmaktadır. Bu tutarlara denk gelen bir QRTC hesaplanmalıdır. Örneğin %60 vergi indirim oranına sahip bir yatırımcı için, 1000 birim kâr üzerinden 150 birim olarak hesaplanabilir ($1000 \times \%25 \times \%60 = 150$). Bu noktada yatırımcı %25 yasal vergiyi ödemekte (250 birim), aynı zamanda 150 birim QRTC nakit iadesi almakta ve net vergi yüğü 100 birim olarak gerçekleşmektedir. Bu hesaplamada temel mantık, yatırımcının mevcut teşvik haklarını muhafaza etmek ancak teşvikin ulaştırılma biçimini değiştirmektir.

Nakit İade ve Mahsup Mekanizması: QRTC, şirketlerin farklı vergi yükümlülüklerini mahsup etmek için kullanabilecekleri vergi kredileri olarak organize edilmelidir. Ülkemiz özelinde bu yapı kademeli olarak kurulabilir. Yatırımcı öncelikle bu vergi kredisini kurumlar vergisi borcundan mahsup eder kalan tutar şayet varsa QDMTT yükümlülüğünden daha sonra ise katma değer vergisi ve diğer sair vergi borçlarından mahsup edilebilir. Dört yıl içinde mahsup edilemeyen tutar ise yatırımcıya nakit olarak verilir. Öngörülen bu kademeli sistem sayesinde hem devletin nakit çıkışı kontrolünü sağlaması hem de yatırımcının mali avantajdan tam olarak yararlanması sağlanmaktadır. Bu alanda reform yapan öncü ülkelerden Tayland tam olarak bu mantıkla çalışan bir sistem uygulamaya koymuştur (Nation Thailand, 2025). Singapur'da yine buna benzer bir sistem işletilmektedir. Burada krediler öncelikli olarak vergi borcuna mahsup edilmekte, kullanılmayan kredilerin dört yıl içinde nakit iadesi gerçekleştirilmektedir. Öte yandan Singapur'da teşvik veren makamın onayı ile yatırımcı vergi borcuna mahsup seçeneğini kullanmayıp doğrudan nakit ödeme de talep edebilmektedir (EY, 2024).

Dört Yıllık Süre Şartı: QRTC'nin nitelikli statüsünü kazanabilmesi için en önemli şart, kredinin yatırımcının teşvik almaya hak kazandığı yıldan itibaren dört yıl içerisinde nakit veya nakit benzeri olarak ödenmesidir. Bu şart OECD Model Kuralları'nın 10. Maddesinde açıkça düzenlenmiştir (OECD, 2021: 52). Bu süre geçtikten sonra kredi otomatik olarak "Nitelikli Olmayan Geri Ödenebilir Vergi Kredisi" olarak nitelendirilir. Bu da Pillar 2 hesaplamalarında vergi indirimi gibi muamele görmesine yol açar. Böylece efektif vergi oranını azaltıcı etki yapar ve asgari vergi şartına bağlı olarak ek verginin tetiklenmesine sebep olur. Ek verginin tetiklenmesi yatırımcıya sunulan avantajın geri alınması anlamına gelmektedir ve teşvik sisteminin etkinliğini kısıtlar. Türkiye için önerilen yeni modelde süre şartı katı bir şekilde uygulanmalıdır. Bu doğrultuda Bakanlığın net bir iade takvimi hazırlaması ve bütçe süreçlerinin buna uygun tasarlanması önem arz etmektedir.

Bütçe Planlaması: QRTC uygulamasını geleneksel vergi harcamalarına benzetmek doğru olmayacaktır. Mevcut teşvik sistemindeki indirimli vergi uygulamasında devlet doğrudan tahsil etmesi gereken bir vergiden feragat etmektedir. Bu feragat edilen gelir bütçede doğrudan görünmemekte ve şeffaflığa aykırılık teşkil etmektedir. QRTC modelinde ise devlet vergiyi tahsil eder, ardından yatırımcıya geri iade eder ya da mahsup hakkı verir. Bu durum yatırımcıya sunulan teşvik maliyetinin bütçede doğrudan bir harcama kalemi olarak yer almasını sağlar ve mali şeffaflığı artırır. IMF ve diğer uluslararası kuruluşların yayınlamış oldukları ortak raporda vergi harcamalarının bütçede açık bir şekilde yer almaması sebebiyle oluşacak maliyetlerin çoğu zaman göz ardı edildiği ve bu durumun bütçe disiplini olumsuz etkilediğine değinilmiştir (IMF vd, 2015: 10-11). Önerilen QRTC modeli, her nakit iade veya mahsup işleminin bütçede açık bir şekilde gösterdiği için bu sorun ortadan kalkmaktadır.

Oluşturulacak olan yeni QRTC modelinin, en önemli katkılarından birisi yatırımcıya sunulan mali avantajların onun bünyesinde kalmasının sağlanmasıdır. Mali avantajların QDMTT tarafından geri alınmasının önüne geçilmiş olacaktır. Öte yandan modelin sağlıklı bir şekilde hayata geçirilmesi ile birlikte Türkiye Pillar 2 uyumlu bir teşvik sistemine sahip olacak böylece yabancı yatırımcılar için cazibe merkezi olma özelliğini koruyacaktır. Bu model ile birlikte hazinenin de kârlı çıkacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

5.2. Türkiye'nin QRTC sistemine geçişinin önündeki engeller

Türkiye'nin QRTC modeline henüz geçmemiş olmasının birden fazla yapısal sebebi bulunmaktadır. Öncelikle eski teşvik sisteminde yer alan geleneksel vergi indirimi uygulaması devletin tahsil etmekten vazgeçtiği bir tutar olarak uygulanmaktayken QRTC sistemi yatırımcıya doğrudan nakit ödeme yapılmasını zorunlu kılmakta bu yönüyle bütçe üzerinde doğrudan bir harcama kalemi olarak yük oluşturmaktadır. QRTC modelini uygulayan ülkelere bakıldığında (Kanada, İrlanda, İngiltere) bütçe disiplini yüksek gelişmiş ülke statüsündeki ülkeler olduğu görülmektedir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin bütçe disiplini zayıf olduğu için ek yükler tahmin edilenden daha büyük sorunlara neden olabileceği ifade edilebilir (Merrill vd., 2023).

QRTC Modelinin uygulama zorlukları bir başka engel olarak ortaya çıkmaktadır. Bu modelin uygulanması ciddi bir kurumsal dönüşümü gerekli kılmaktadır. Geleneksel vergi indirimi uygulaması sade ve basit yapıda teşvik belgesinin alınması ile birlikte uygulanmada kolaylık sağlamaktadır (Aygül, 2025). Ancak QRTC modelinde vergi kredisinin hesaplanması, mahsup takibi, nakit iade süreci ve dört yıllık sürenin kontrolü gibi yeni idari mekanizmaların varlığını ve birden fazla bakanlığın koordineli çalışmasını zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'nin 7524 Sayılı Kanun ile QDMTT uygulamasına geçmiş olması ek vergi gelirin Türkiye'de kalmasını sağlamaktadır. Türkiye'nin QDMTT uygulamasına geçişindeki temel motivasyon yerel vergi tabanını muhafaza etmek olarak ifade edilebilir. QRTC ise tam tersine bir gider kalemidir. Türkiye'nin QRTC uygulamasına geçmesi ile birlikte şirketlerin efektif vergi oranları %15'in altına düşmeyecek dolayısıyla, Türkiye 7524 sayılı kanun üzerinden QDMTT ile ek vergi tahsil edemeyecektir. Yani QRTC uygulaması ek bir gider olarak bütçeye yük getirdiği gibi gelir unsurlarından birini de yok etmektedir.

Öte yandan Nitelikli Geri Ödenebilir Vergi Kredisi Modeli (QRTC) kamu maliyesi açısından doğrudan nakit iadesi içerdiği için suistimal risklerine muhatap olabileceği ifade edilebilir. Nakit iade aldıktan sonra şirketin kapatılması veya hiçbir gerçek faaliyeti olmayan şirketler için nakit iade başvurusu yapılması söz konusu olabilir. Bu tür durumların önlenmesi için İngiltere yakın zamanda denetim kurallarını sertleştirmiş, aracı danışmanlık firmalarına birtakım kısıtlamalar getirmiş ve şüpheli nakit iadelerini dondurma yetkisini kullanmaya başlamıştır (NAO, 2024: 10-11). Dolayısıyla Türkiye gibi denetim kapasitesinin nispeten sınırlı olduğu bir ülkede gerekli hazırlıklar yapılmadan bu tür bir modele geçilmesi kamu maliyesini zor durumda bırakabilme ihtimali taşımaktadır.

Ayrıca QRTC Modelinde yer alan dört yıllık süre şartı beraberinde birtakım riskleri barındırmaktadır. Bu dört yıllık süre şartı hem bir güvence hem de risk unsuru olarak ön plana çıkmaktadır. Devletin dört yıl içerisinde nakit iade yapamaması halinde kredi otomatik olarak nitelikli olmayan vergi kredisine dönüşmekte ve Pillar 2

avantajı tamamen kaybolmaktadır (OECD, 2021: 52). Bu durum yatırımcıları karar alırken devletin vermiş olduğu taahhüde güvenmek zorunda bırakmaktadır. Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde ya da bütçe sıkışıklığı olan dönemlerde devletin iade takvimini aksatması halinde yatırımcının elde edeceği avantaj tehlike altına girmektedir.

6. Sonuç

Bu çalışma OECD Pillar 2 düzenlemeleri kapsamında getirilen küresel asgari kurumlar vergisi kurallarının Türkiye'nin uygulamakta olduğu teşvik sistemi üzerindeki etkilerini detaylı olarak ele almakta ve aksayan yönleri için OECD ile uyumlu çözüm önerileri ortaya koymaktadır. Yapılan analiz neticesinde mevcut teşvik sisteminin günümüz şartları ile uyumlu olmadığı, ülkemizin her yönüyle rekabetçi kimliğinin muhafazası için acil politika reformlarına ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Teşvik sistemlerini ve vergi kanunlarını QRTC modeline uygun olacak şekilde reform eden ülkelere ve reform tarihlerine bakıldığında İrlanda (2023), İngiltere (2024), Singapur (2024), İsviçre (2024), Kanada (2024) bu hususta henüz erken dönemde olduğumuz görülmektedir (KPMG, 2025:4-8). Öte yandan Avustralya, Fransa, Avusturya, Almanya, Yeni Zelanda gibi ülkelerin mevcut sistemlerinin zaten QRTC şartlarını sağlar nitelikte olduğu bilinmektedir (ATO, 2025; Invest in Austria, 2024; PwC, 2026a; IRD, 2026).

Çalışmanın temel bulgusu, indirimli kurumlar vergisi oranları gibi gelir bazlı teşviklerin Pillar 2 düzenlemeleri altında işlevini yitirdiği yönündedir. Bu tür teşvikler efektif vergi oranını %15 olan asgari oranın altına düşürdüğü için, ek vergiyi tetiklemekte ve teşvikin sağladığı avantajların büyük bir kısmı QDMTT aracılığıyla devlet tarafından geri alınmaktadır (KPMG, 2025). Vaka analizinde gösterildiği gibi %60 vergi indirim hakkına sahip bir yatırımcının elde etmesi beklenen 150 birimlik avantajın yaklaşık %32'si (47,5 birim) QDMTT aracılığı ile geri alınmıştır. Nitekim 9903 Sayılı Karar ile vergi indirim oranlarının %90'lardan %60'a düşürülmüş olması, hükümetin Pillar 2 baskısını fark ettiğinin somut bir göstergesidir. Ancak %60 indirim oranı ile dahi efektif vergi oranı %10'a gerilemekte ve %15'lik asgari oranın altında kalmaktadır. Bu durum, oran indirimi yaklaşımının tek başına yeterli bir çözüm olmadığını ve teşvik mekanizmasının yapısal olarak QRTC modeline dönüştürülmesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. QRTC modelinin yatırımcı perspektifinden bakıldığında indirimli vergi uygulamasına kıyasla çok daha tercih edilebilir bir noktada yer almaktadır. Öncelikle vergi indirim uygulamasında devlet yatırımcıya kâr etmesi durumunda ödeyeceği vergiden indirim taahhüt etmektedir. QRTC modelinde ise şirket zarar etmesi durumunda dahi kendisine tanınmış olan vergi kredisi hakkını nakit olarak alabilmektedir. Bu özellik sıradan vergi indirim uygulamaları ile QRTC modelini birbirinden ayıran önemli bir fark olarak görülmektedir. Nakit akışının desteklenmesi yatırımcı için oldukça önemli bir husustur. Öte yandan yatırımcı QRTC modelinde ek vergi sürprizi ile karşılaşmamakta dolayısıyla süreç yatırımcı için daha öngörülebilir hale gelmektedir. Ayrıca QRTC modeli olarak adlandırılan bu vergi kredileri, vergi satırında değil operasyonel gelir satırında muhasebeleştirilir. Böylece şirketin FAVÖK (Faiz ve vergi öncesi kâr) marjını yüksek gösterir. Bu durum özellikle halka açık şirketlerde hisse senedi fiyatlarını doğrudan yukarı çekebilecek potansiyele sahip bir göstergedir.

Türkiye'nin yabancı sermayenin ülkeye çekilmesi bakımından cazibesinin korunması ve kalkınmada sürekliliğin sağlanması bakımından teşvik sisteminin yapısını Pillar 2 düzenlemeleri ile uyumlu hale getirmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Hebous vd. (2024), düşük vergili ülkelerin bu zorunluluğu fırsat olarak değerlendirmesi ve vergi sistemlerini yalnızca Pillar 2'ye uyum sağlamak için değil, aynı zamanda daha etkin ve şeffaf bir teşvik mimarisi kurmak için yeniden tasarlaması gerektiğini ifade etmektedir. Mevcut sistemin yerine "Nitelikli Geri Ödenebilir Vergi Kredisi" (QRTC) modeline geçiş OECD ile uyumu sağlamanın yanında teşvik etkinliğini muhafaza edecektir. Singapur, Tayland, İrlanda gibi ülkelerin uyguladıkları teşvik reformları, QRTC modelinin küresel düzeyde kabul edilen bir çözüm olduğunu ispat etmektedir (KPMG, 2025).

Mevcut sistemin devamında ısrar edilirse, Türkiye'nin vergi gelirlerinde ciddi kayıplar yaşaması ve rekabet gücünün gerilemesi olası sonuçlar olarak tahmin edilmektedir. Şayet Türkiye'de bir yatırımcı %15 asgari vergi oranının altına kaldığı durumda Türkiye QDMTT uygulamazsa, ek vergi yatırımcının ana şirketinin yer aldığı ülke tarafından IIR (Income Inclusion Rule) ve diğer ülkeler tarafından UTPR (Undertaxed Profits Rule) aracılığıyla tahsil edilmektedir. Bu durum Türkiye için hem teşvik maliyeti doğurmakta hem de vergi gelirinin kaybedilmesine neden olmaktadır. Başka bir ifadeyle yatırımcı vergi avantajını Türkiye devletinden almakta, ancak vergisini Türkiye'de değil başka bir ülkede ödemektedir. Böylece teşvik sisteminin temel amacı işlevsiz hale gelmekte ve kamu kaynaklarının verimsiz kullanımı sorunu ortaya çıkmaktadır.

Bu doğrultuda KVK 32/A maddesinin ivedi bir şekilde revize edilmesi gerekmektedir. Önerilen QRTC modeli sayesinde yatırımcıların %25 oranında kurumlar vergisi ödemesi sağlanmakta, teşvik belgeleri kapsamında taahhüt edilen yatırıma katkı tutarlarının nakit veya nakit benzeri yöntemlerle dört yıl içerisinde iadesi öngörülmektedir. Bu sistem hem Pillar 2 kurallarına uyum sağlayacak hem de yatırımcılara gerçek ve sürdürülebilir mali avantajlar sağlayacaktır.

Öte yandan QRTC modeline geçiş sürecinde göz ardı edilmemesi gereken yapısal riskler bulunmaktadır. Birincisi, QRTC modeli kamu maliyesi üzerinde doğrudan nakit çıkışı baskısı yaratma potansiyeli taşımaktadır. Mevcut indirimli vergi uygulamasında devlet yalnızca tahsil etmesi gereken gelirden vazgeçmekteyken, QRTC modelinde şirketin vergi borcunu aşan kredi tutarı nakit olarak iade edilmektedir (OECD, 2021: 52). QRTC modeline geçilmesi halinde QDMTT tetiklenmeyeceği için devlet bu kalemden gelir elde edemeyecek ve teşvik maliyeti doğrudan bütçe harcaması olarak görünür hale gelecektir. Vaka analizimiz üzerinden ifade etmek gerekirse, devlet eski sistemde 147,5 birim gelir elde ederken, QRTC modelinde 100 birim net gelir elde etmekte, aradaki 47,5 birimlik fark teşvikin tamamının yatırımcıya ulaşmasının bedeli olarak ortaya çıkmaktadır. IMF ve diğer uluslararası kuruluşların ortak raporunda, vergi harcamalarının bütçede şeffaf biçimde yer almamasının maliyetlerin hafife alınmasına yol açtığı vurgulanmış olup (IMF vd., 2015: 10-11), QRTC modelinin bu şeffaflık sorununu çözmesi önemli bir avantaj olmakla birlikte, nakit çıkışının bütçe planlamasına dahil edilmesi zorunluluğu doğmaktadır. İkincisi, QRTC uygulaması kötüye kullanım risklerine açıktır. İngiltere'nin geri ödenebilir arge vergi kredisi uygulamasında hata ve suistimal oranının KOBİ'lerde %24,4'e ulaştığı ve bu durumun 1,04 milyar sterlinlik bir kamu kaybına yol açtığı tespit edilmiştir (NAO, 2024: 10). Bu gelişmeler üzerine İngiltere denetim kurallarını sertleştirerek tüm başvurularda aracı danışmanlık firmalarının kimliğinin bildirilmesini ve şirket içindeki sorumlu kişinin belirlenmesini zorunlu kılmıştır (NAO, 2024: 11). Bu deneyim, QRTC modeline geçiş yapılırken güçlü bir denetim altyapısının eş zamanlı olarak kurulmasının zorunlu olduğunu göstermektedir. Üçüncüsü, QRTC'nin nitelikli statüsünü koruması dört yıl içinde nakit veya nakit benzeri ödeme yapılmasına bağlıdır; bu sürenin aşılması halinde kredi nitelikli olmayan statüye düşmekte ve Pillar 2 avantajı tamamen kaybolmaktadır (OECD, 2021: 52). Bu durum, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında koordineli bir iade takviminin oluşturulmasını ve bütçe süreçlerinin bu takvime uygun tasarlanmasını zorunlu kılmaktadır. Son olarak, Pillar 2 kuralları yalnızca yıllık konsolide geliri 750 milyon Euro'yu aşan çok uluslu şirketleri kapsadığından (OECD, 2021), QRTC dönüşümü bu kapsamdaki büyük şirketler için anlam ifade etmekte, kapsamın dışında kalan yerli KOBİ'ler için mevcut indirimli vergi mekanizması geçerliliğini koruyabilmektedir. Bu durum, ülkenin iki farklı teşvik rejimini eş zamanlı olarak yönetmesi gerektiği anlamına gelmekte ve idari karmaşıklığı artırmaktadır. Tüm bu risklere rağmen, QRTC modelinin mevcut sisteme kıyasla yatırımcıya daha yüksek net avantaj sağladığı ve teşvikin QDMTT tarafından geri alınma riskini ortadan kaldırdığı vaka analizinde açıkça ortaya konulmuştur. Önemli olan, bu risklerin farkında olunarak modelin güçlü bir kurumsal altyapı ve denetim mekanizmasıyla tasarlanmasıdır.

Küresel vergi sisteminin kendini güncellediği bu dönemde, Türkiye'nin teşvik politikalarını reforma tabi tutması ve uluslararası standartları yakalaması zorunlu hale gelmiştir. QRTC dönüşümü Türkiye'nin hem küresel vergi sistemine entegrasyonunu kolaylaştıracak hem de ekonomik büyüme hedeflerinin desteklenmesini mümkün hale getirecek önemli bir adımdır. Bu reformun geciktirilmesi halinde Türkiye'nin rekabet gücü azalacak, yatırımcı gözündeki cazibesini yitirecektir.

Declarations / Yazarların beyanları

Ethics declaration / Etik beyan

The authors declare that scientific and ethical principles were adhered to during the conduct and writing of this study, and that all sources have been appropriately cited. / Yazarlar, bu çalışmanın yürütülmesi ve yazımı sırasında bilimsel ve etik ilkelere bağlı kaldığını ve kullanılan tüm kaynakların uygun şekilde atıf yapılarak kullanıldığını beyan eder.

The research does not require ethics committee approval, as it does not involve human participants, personal data, or experimental procedures. / Bu çalışma, insan katılımcılar, kişisel veri veya deneysel prosedürler içermediğinden etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Funding / Finansman

The authors declare that no financial support was received for the research, authorship, and publication of this article. / Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazımı veya yayımlanması için herhangi bir finansal destek alınmadığını beyan eder.

AI disclosure / Yapay zeka kullanımı

The authors declare that artificial intelligence tools were used solely for language editing and proofreading (Claude AI, DeepL), that all outputs were reviewed by the authors, who take full responsibility for the content, and that the use of these tools complied with ethical principles and the journal's editorial policies. / Yazarlar, yapay zeka araçlarının yalnızca dil düzenleme ve düzeltme amacıyla kullanıldığını (Claude AI, DeepL), tüm çıktıların yazarlar tarafından gözden geçirildiğini ve içeriğin tüm sorumluluğunun yazarlara ait olduğunu, ayrıca yapay zeka araçlarının kullanımının etik ilkelere ve derginin editoryal politikalarına uygun şekilde gerçekleştirildiğini beyan eder.

Data availability / Veri kullanılabilirliği

The data supporting the findings of this study are available from the corresponding author upon reasonable request. / Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul bir talep üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir.

Conflict of interest / Çıkar çatışması

The authors declare no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and publication of this article. / Yazarlar, bu makalenin araştırması, yazarlığı ve yayınlanması ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Authors' contributions / Yazar katkıları

All authors made equal contributions to this study. / Tüm yazarlar bu çalışmaya eşit düzeyde katkı sağlamıştır.
Conceptualization, methodology, investigation / Kavramsallaştırma, yöntem, araştırma: K.C.Güner, M. E. Altundemir
Data curation / Veri düzenleme: K.C.Güner, M. E. Altundemir
Formal analysis, validation / Biçimsel analiz, doğrulama: K.C.Güner, M. E. Altundemir
Software, visualization / Yazılım, görselleştirme: K.C.Güner, M. E. Altundemir
Writing – original draft / İlk taslak yazımı: K.C.Güner, M. E. Altundemir
Writing – review & editing / Gözden geçirme ve düzenleme: K.C.Güner, M. E. Altundemir
Supervision, project administration / Bilimsel danışmanlık ve proje yönetimi: K.C.Güner, M. E. Altundemir

Acknowledgments / Teşekkür

The authors also appreciate the constructive feedback provided by anonymous reviewers, which helped improve the quality of this manuscript. / Yazarlar, makalenin kalitesini artıran yapıcı geri bildirimleri için hakemlere teşekkür eder.

Note: *This information has been provided by the authors. / Bu bilgiler yazarlar tarafından sağlanmıştır.*

Kaynakça

- 7524 sayılı Kanun. (2024, 2 Ağustos). *Vergi kanunları ile bazı kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılmasına dair kanun*. Resmî Gazete (Sayı: 32620).
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/08/20240802-2.html>
- 9903 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar. (2025, 30 Mayıs). Resmî Gazete (Sayı: 32915).
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/05/20250530.htm>
- Australian Taxation Office. (2025). *Research and Development Tax Incentive*. <https://www.ato.gov.au/businesses-and-organisations/income-deductions-and-concessions/research-and-development-tax-incentive>
- Avi-Yonah, R. S. (2000). Globalization, Tax Competition, and the Fiscal Crisis of the Welfare State. *Harvard Law Review*, 113(7), 1573–1676. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3367340>

- Avi-Yonah, R. S. (2023). Pillar 2 and the Credits. *International Tax Journal*, 49(6), 51–58. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4488923>
- Aygül, E. (2025, 19 Mayıs). *Yurt içi asgari kurumlar vergisi uygulamasının yatırım teşvik belgesinde öngörülen vergi indirimi özendirilmesini zayıflatan ve yatırıma katkı tutarının fiilen eksik kullanılmasına yol açan etkisi var mı? Alomaliye.* <https://www.alomaliye.com/2025/05/19/yurt-ici-asgari-kurumlar-vergisi-uygulamasinin-yatirim-tesvik-belgesi/>
- BDO. (2024). *Turkey – Global minimum tax and domestic minimum corporate income tax introduced.* <https://www.bdo.global/en-gb/insights/tax/world-wide-tax/turkey-global-minimum-tax-and-domestic-minimum-corporate-income-tax-introduced>
- Bird & Bird. (2024). *Pillar Two, the new global minimum tax: Ten matters CFOs and tax directors should know.* <https://www.twobirds.com/en/insights/2024/global/pillar-two-the-new-global-minimum-tax-ten-matters-cfos-and-tax-directors-should-know>
- Deloitte. (2023). *OECD Pillar Two – Global minimum tax.* <https://www.deloitte.com/an/en/services/tax/perspectives/oecd-pillar-two.html>
- Enache, C. (2023). *Corporate tax rates around the world, 2023.* Tax Foundation. <https://taxfoundation.org/data/all/global/corporate-tax-rates-by-country-2023/>
- Englisch, J. (2023, 22 Haziran). Pillar 2: QDMTT or safe harbour domestic minimum top-up tax (SHDMTT)? *Kluwer International Tax Blog.* <https://legalblogs.wolterskluwer.com/international-tax-law-blog/pillar-2-qdmtt-or-safe-harbour-domestic-minimum-top-up-tax-shdmtt/>
- EY. (2023). *OECD/G20 Inclusive Framework releases additional administrative guidance on Pillar Two GloBE Rules.* https://www.ey.com/en_gl/technical/tax-alerts/oecd-g20-inclusive-framework-releases-additional-administrative-
- EY. (2024). *Singapore refundable investment credit: Shaping the future of foreign direct investment.* https://www.ey.com/en_sg/technical/you-and-the-taxman/singapore-refundable-investment-credit-shaping-the-future-of-foreign-direct-investment
- Fathalla. (2025). *Pillar Two ETR explained: How to calculate the global effective tax rate.* <https://fathalla-fbc.com/blog/effective-tax-rate-etr/>
- Geelen, P., De Rosa, M., van Kommer, S., Bailach, G. ve Tinelli, A. S. (2023, 24 Temmuz). *OECD releases administrative guidance on Pillar 2 implementation.* DLA Piper. <https://www.dlapiper.com/en/insights/publications/2023/07/oecd-releases-administrative-guidance-on-pillar-2-implementation>
- Gravelle, J. G. ve Keightley, M. P. (2023). *The Pillar 2 global minimum tax: Implications for U.S. tax policy* (CRS Report No. R47174). Congressional Research Service. <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R47174>
- Hadnum, L. (2022). *ETR calculation and top-up tax.* OECDpillars. <https://oecdpillars.com/pillar-tab/etr-calculation-and-top-up-tax-2/>
- Hebous, S., Hillier, C. ve Mengistu, A. (2024). *Deciphering the GloBE in a low-tax jurisdiction* (IMF Working Paper No. 2024/064). International Monetary Fund. <https://doi.org/10.5089/9798400270789.001>
- IMF, OECD, UN ve World Bank. (2015). *Options for low income countries' effective and efficient use of tax incentives for investment* [G20 raporu]. <https://www.imf.org/external/np/g20/pdf/101515.pdf>
- Inland Revenue Department. (2026). *About research and development tax incentive credits.* <https://www.ird.govt.nz/research-and-development/tax-incentive/about-research-and-development-tax-incentive-credits>
- Invest in Austria. (2024). *Research premium as a success factor.* <https://investinaustria.at/en/news-events-press/research-tax-credit-as-a-success-factor>
- Invest in Türkiye. (2025). *Incentives guide.* <https://www.invest.gov.tr/en/InvestmentGuide/Pages/incentives-guide.aspx>
- İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası. (2024, 2 Ağustos). *Vergi kanunları ile bazı kanunlarda ve 375 sayılı kanun hükmünde kararnamede değişiklik yapılmasına dair kanun açıklamaları.* <https://ismmmo.org.tr/dosya/4941/Mevzuat-Dosya/02082024-vergi-kanunlarinda-yapilan-degisiklikler.pdf>
- James, S. (2013). *Tax and non-tax incentives and investments: Evidence and policy implications.* Investment Climate Advisory Services of the World Bank Group. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/16297>

- Jenn, B. H., Keller, A., Pohl, D., Tempestini, A., Vergnat, A. ve Desmonts, R. (2022, 14 Şubat). *An overview of OECD Pillar 2*. McDermott Will & Emery. <https://www.mcdermottlaw.com/insights/an-overview-of-oecd-pillar-2/>
- KPMG. (2025). *Pillar Two and tax incentives*. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmgsites/xx/pdf/2025/02/pillar-two-and-tax-incentives-jan-2025.pdf>
- Le Blanc, B. ve Goedemoed, D. (2023). *Pillar 2: Understanding the substance-based carve-out in global taxation*. Norton Rose Fulbright. <https://www.nortonrosefulbright.com/en/knowledge/publications/8f910de6/pillar-2-understanding-the-substancebased-carveout-in-global-taxation>
- Lierse, H. (2021). A race to the bottom? The politics of tax competition. L. Hakelberg ve L. Seelkopf (Ed.), *Handbook on the politics of taxation* içinde (ss. 166–177). Edward Elgar.
- Merrill, P. R., Russo, K., Junge, A. H., Boudreau, D. ve Holle, F. (2023). Where credit is due: Treatment of tax credits under Pillar 2. *Tax Notes International*, 109(12), 1523–1544. <https://www.taxnotes.com/special-reports/credits/where-credit-due-treatment-tax-credits-under-pillar-2/2023/03/17/7g743>
- Ministry of Trade. (2024). *Regional investment incentive scheme*. <https://www.trade.gov.tr/investment/schemes/regional-investments>
- Nation Thailand. (2025, 12 Kasım). *Finance Ministry, BOI revamp investment rules, scrap tax incentives*. <https://www.nationthailand.com/business/economy/40058110>
- National Audit Office. (2024). *Tax measures to encourage economic growth* (HC 445, Session 2023–24). <https://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2024/01/Report-Tax-measures-to-encourage-economic-growth.pdf>
- OECD. (2021). *Tax challenges arising from digitalisation of the economy – Global Anti-Base Erosion Model Rules (Pillar Two)*. <https://doi.org/10.1787/782bac33-en>
- OECD. (2022). *Tax incentives and the global minimum corporate tax: Reconsidering tax incentives after the GloBE Rules*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/25d30b96-en>
- OECD. (2023). *Minimum tax implementation handbook (Pillar Two)*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/tax/beps/minimum-tax-implementation-handbook-pillar-two.pdf>
- PwC. (2024). *OECD Pillar Two: Time to act on the global minimum tax*. https://viewpoint.pwc.com/dt/us/en/pwc/in_depths/2023/in-depth-2023-03/id202303/id202303.html
- PwC. (2026). *Austria – Corporate – Tax credits and incentives*. <https://taxsummaries.pwc.com/austria/corporate/tax-credits-and-incentives>
- Tax Foundation. (2025). *Pillar Two implementation in Europe, 2025*. <https://taxfoundation.org/data/all/eu/pillar-two-implementation-europe/>
- UNCTAD. (2022). *World investment report 2022: International tax reforms and sustainable investment*. United Nations. https://unctad.org/system/files/official-document/wir2022_en.pdf
- United Nations. (2018). *Design and assessment of tax incentives in developing countries: Selected issues and a country experience* (ST/ESA/347). United Nations Department of Economic and Social Affairs. https://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2018/02/tax-incentives_eng.pdf
- Vella, J., Devereux, M. P. ve Wardell-Burrows, H. (2022). *Pillar 2's impact on tax competition* (SSRN Working Paper No. 4203395). SSRN. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4203395>
- Verginet. (2024). *Law No. 7524 "On amendments to the tax code and certain other laws" now in effect*. <https://www.verginet.net/dtt/11/tax-news-2024-4.aspx>
- Wolters Kluwer. (2024). *BEPS Pillar 2 101: Exploring the OECD's Pillar 2 global minimum tax impact on tax incentives*. <https://www.wolterskluwer.com/en/expert-insights/beps-pillar-2-101>